

⊖ Semaforit ja rinnakkaisuuden hallinta

Tuottajat ja kuluttajat
Resurssien hallinta, vuoron antaminen
Lukijat ja kirjoittajat

Andrews 4.2, 4.4-4.6

Tuottajat ja kuluttajat

Andrews: ss.158-160

```

typeT buf; /* a buffer of some type T */
sem empty = 1, full = 0;
process Producer[i = 1 to M] {
  while (true) {
    ...
    /* produce data, then deposit it in the buffer */
    P(empty);
    buf = data;
    V(full);
  }
}
process Consumer[j = 1 to N] {
  while (true) {
    /* fetch result, then consume it */
    P(full);
    result = buf;
    V(empty);
    ...
  }
}

```

Andrews Fig. 4.3:
Producers and consumers using semaphores.
(split binary semaphores)

Toimiiko oikein? Mitä pitääkään tarkistaa?


```

typeT buf[n];
int front = 0, rear = 0;
sem empty = n, full = 0;

```

```

process Producer {
  while (true) {
    ...
    produce message data
    P(empty);
    buf[rear] = data;
    rear = (rear+1) % n;
    V(full);
  }
}
process Consumer {
  while (true) {
    fetch and consume:
    P(full);
    result = buf[front];
    front = (front+1) % n;
    V(empty);
    ...
  }
}

```

Andrews Fig. 4.4: Bounded buffer using semaphores.

```

typeT buf[n]; /* an array of some type T */
int front = 0, rear = 0;
sem empty = n, full = 0; /* n-2 <= empty+full <= n */
sem mutexD = 1, mutexP = 1; /* for mutual exclusion */
process Producer[i = 1 to M] {
  while (true) {
    ...
    produce message data and deposit it in the buffer;
    P(empty);
    P(mutexD);
    buf[rear] = data; rear = (rear+1) % n;
    V(mutexD);
    V(full);
  }
}
process Consumer[j = 1 to N] {
  while (true) {
    fetch message result and consume it;
    P(full);
    P(mutexP);
    result = buf[front]; front = (front+1) % n;
    V(mutexP);
    V(empty);
    ...
  }
}

```


Andrews Fig. 4.5:
Multiple producers and consumers using semaphores.

Entä, jos vain yksi mutex?

Lukijat ja kirjoittajat

Lukijat ja kirjoittajat

- **Yhteinen tietokanta DB**
 - tai joku muu objekti, esim. tdsto, lista, ...
- **Kaksi kilpailevaa käyttäjäluokkaa**
 - Lukijat (readers)
 - lukevat
 - useita lukijoita voi olla käsittelemässä yhtäaikaan
 - Kirjoittajat (writers)
 - lukevat ja muuttavat
 - vain yksi kerrallaan muuttamassa
- **Luokka aktiivinen vain, jos toinen luokka passiivinen**

Ratkaisu 1: R/W poissulkemisiongelmana

- **Yksinkertaistettu ongelma, yksink. ratkaisu**
 - Poissulkeminen kaikille muille => semafori rw
 - Andrews Fig 4.8
- **Salli lukijoiden toimia rinnakkain**
 - Luokan poissulkeminen => semafori rw
 - Eka lukija varaa DB:n lukijaluokalle, viimeinen lukija vapauttaa DB:n
 - Kuka on eka / viimeinen? => laskuri nr
 - "testaa, varaa / vapauta" => atominen: < ... >
 - Andrews Fig 4.9 and Fig 4.10

Andrews: ss.
167-169

```
sem rw = 1;
process Reader[i = 1 to M] {
  while (true) {
    ...
    P(rw); # grab exclusive access lock
    read the database;
    V(rw); # release the lock
  }
}
process Writer[j = 1 to N] {
  while (true) {
    ...
    P(rw); # grab exclusive access lock
    write the database;
    V(rw); # release the lock
  }
}
```

Andrews Fig. 4.8:
An overconstrained solution.

```
int nr = 0; # number of active readers
sem rw = 1; # lock for reader/writer exclusion
process Reader[i = 1 to M] {
  while (true) {
    ...
    < nr = nr+1;
    if (nr == 1) P(rw); # if first, get lock
  >
    read the database;
    < nr = nr-1;
    if (nr == 0) V(rw); # if last, release lock
  >
  }
}
process Writer[j = 1 to N] {
  while (true) {
    ...
    P(rw);
    write the database;
    V(rw);
  }
}
```

Andrews Fig. 4.9: Outline of
readers and writers solution.

```
int nr = 0; # number of active readers
sem rw = 1; # lock for access to the database
sem mutexR = 1; # lock for reader access to nr
process Reader[i = 1 to m] {
  while (true) {
    ...
    P(mutexR);
    nr = nr+1;
    if (nr == 1) P(rw); # if first, get lock
    V(mutexR);
    read the database;
    P(mutexR);
    nr = nr-1;
    if (nr == 0) V(rw); # if last, release lock
    V(mutexR);
  }
}
process Writer[j = 1 to n] {
  while (true) {
    ...
    P(rw);
    write the database;
    V(rw);
  }
}
```

Andrews Fig. 4.10:
Readers and writers exclusion
using semaphores.

Ratkaisu 2: R/W synkronointiongelmana

- **Odota, kunnes sopiva ehto tulee todeksi**
 - Toiminnallisuus: < await (ehto) lauseet; >
 - Ehdon testaus ja lauseosa atomiseksi
- **Tila**
 - BAD: (nr > 0 and nw > 0) or nw > 1
 - RW: (nr == 0 or nw == 0) and nw <= 1
 - RW muuttumaton, oltava voimassa aina
 - nr = number of readers, nw = number of writers
- **Ohjelmoi s.e. ehto RW on aina true**
 - saa lukea nw == 0
 - saa kirjoittaa nr==0 and nw==0

```

int nr = 0, nw = 0;
## RW: (nr == 0 ∨ nw == 0) ∧ nw <= 1
process Reader[i = 1 to m] {
  while (true) {
    ...
    <await (nw == 0) nr = nr+1;>
    read the database;
    <nr = nr-1;>
  }
}
process Writer[j = 1 to n] {
  while (true) {
    ...
    <await (nr == 0 and nw == 0) nw = nw+1;>
    write the database;
    <nw = nw-1;>
  }
}

```

Andrews Fig. 4.11:
A coarse-grained readers/writers solution.

Ratkaisu 2, laajennettu

- ☛ **Ota huomioon käyttövuorot**
 - Lukijat ensin, tai ...
 - Vuoro prioriteetin perusteella: Kirjoittajat ensin! (jos muutokset tärkeitä; näkiintymisvaara)
- ☛ **Onko, joku odottamassa vuoroa?**
 - Ei voi kysyä semafori-operaatioilla ⇒ oma laskuri
- ☛ **Vuorojen toteutus rutiinissa SIGNAL**
 - Kriittinen alue vapautuu ⇒ joku muu saa jatkaa, kuka?
 - odottava lukija, odottava kirjoittaja, kokonaan uusi tulija
- ☛ **Andrews Fig. 4.12**

☛ Jaettu binääriarvoinen semafori

- Liitä kuhunkin vahtiin (ehtoon) semafori ja laskuri
- Vain yksi semafori kerrallaan 'auki' ($0 \leq (e+r+w) \leq 1$)

☛ await (nw==0) nr = nr+1

- semafori: $r = 0$ *waiting place for readers*
- laskuri: dr *number of delayed readers*

☛ await (nr==0 and nw==0) nw = nw+1

- semafori: $w = 0$ *waiting place for writers*
- laskuri: dw *number of delayed writers*

☛ poissulkeminen < ... >

- semafori: $e = 1$ *waiting place for entry*
- laskurit: nr, nw *numbers of readers and writers*

```

process Reader {
  while (true) {
    P(e); #varmistaa atomisuuden
    # <await (nw == 0) nr = nr + 1;>
    if (nw > 0) { #joudutaan odottamaan
      dr = dr + 1; V(e); P(x);
    }
    nr=nr+1;
    SIGNAL;
    read the database;
    # <nr = nr -1;>
    P(e); #varmistaa atomisuuden
    nr=nr-1
    SIGNAL;
  }
}

```

```

process Reader {
  while (true) {
    P(e); #varmistaa atomisuuden
    # <await (nw == 0) nr = nr + 1;>
    if (nr>0 or nw > 0) { #joudutaan odottamaan
      dw = dw + 1; V(e); P(w);
    }
    nw=nw+1;
    SIGNAL;
    read the database;
    # <nr = nr -1;>
    P(e); #varmistaa atomisuuden
    nw=nw-1
    SIGNAL;
  }
}

```

```

int nr = 0, ## RW: (nr == 0 or nw == 0) and nw <= 1
nw = 0;
sem e = 1, # controls entry to critical sections
r = 0, # used to delay readers
w = 0, # used to delay writers
# at all times 0 <= (e+r+w) <= 1
int dr = 0, # number of delayed readers
dw = 0; # number of delayed writers

```

```

process Reader[i = 1 to M] {
  while (true) {
    # <await (nw == 0) nr = nr+1;>
    P(e);
    if (nw > 0)
      { dr = dr+1; V(e); P(x); }
    nr = nr+1;
    SIGNAL;
    read the database;
    # <nr = nr-1;>
    P(e);
    nr = nr-1;
    SIGNAL;
  }
}

process Writer[j = 1 to N] {
  while (true) {
    # <await (nr==0 and nw==0) nw=nw+1;>
    P(e);
    if (nr > 0 or nw > 0)
      { dw = dw+1; V(e); P(w); }
    nw = nw+1;
    SIGNAL;
    write the database;
    # <nw = nw-1;>
    P(e);
    nw = nw-1;
    SIGNAL;
  }
}

```

Andrews Fig. 4.12:
Outline of readers and writers with passing the baton.

☛ **SIGNAL - vuoron antaminen: Lukijat ensin!**

```

if (nw == 0 and dr > 0) {
  dr = dr -1;
  V(r);          # herätä odottava lukija, tai
}
else if (nr == 0 and nw == 0 and dw > 0) {
  dw = dw -1;
  V(w);          # herätä odottava kirjoittaja, tai
}
else
  V(e);          # päästä joku uusi etenemään
    
```

☛ **Menetelmä: Viestikapulan välitys** (Baton passing)

Viestikapulan välitys (Baton passing)

☛ **Vain yksi etenee kerrallaan kriittisillä alueilla**

- pyydettyä etenemislupaa: P(e)
- se etenee, joka 'saa' semaforin e (~ viestikapula)

☛ **Muiden odotettava**

- Kokonaan uusi lukija tai kirjoittaja: P(e)
- Jos etenijän pyyntöön ei voi suostua:
 - Lukijat: V(e); P(r)
 - Kirjoittajat: V(e); P(w)

☛ **Etenijä aktivoi itse "seuraavan viestikapulan haltijan"** (kohdassa SIGNAL)

- jos odottajia,
 - herätä odottaja semaforista: joko V(r) tai V(w)
 - jätä sille poissulkemisemafori valmiiksi kiinni: älä tee V(e)
- jos ei odottajia,
 - jätä viestikapula vapaaksi uusille tulijoille: V(e)

☛ **Herätetty välittää aikanaan kapulan seuraavalle ja se seuraavalle ja ...**

⇒ **Takaa ettei kukaan pääse 'etülemaan'!**

- Ehdot taatusti voimassa, kun jonottaja saa prosessorin
- SIGNAL aktivoi vain yhden prosessin, kun ehto tuli todeksi
- FCFS

☛ **SIGNAL - vuoron antaminen: Lukijat ensin!**

```

if (nw == 0 and dr > 0) {
  dr = dr -1;
  V(r);          # herätä odottava lukija, tai
}
else if (nr == 0 and nw == 0 and dw > 0) {
  dw = dw -1;
  V(w);          # herätä odottava kirjoittaja, tai
}
else
  V(e);          # päästä joku uusi etenemään
    
```

☛ Osa ehdoista on jo tiedossa, kun ollaan lukijassa tai kirjoittajassa => voidaan jättää pois eikä tarvitse enää testata!

```

process Reader[i = 1 to M] {
  while (true) {
    # (await (nw == 0) nr = nr+1;)
    P(e);
    if (nw > 0) { dr = dr+1; V(e); P(r); }
    nr = nr+1;
    if (dr > 0) { dr = dr-1; V(r); }
    else V(e);
    read the database;
    # (nr = nr-1;)
    P(e);
    nr = nr-1;
    if (nr == 0 and dw > 0)
      { dw = dw-1; V(w); }
    else V(e);
  }
}
    
```

Lukijat ensin

Tarpeettomat osat annetusta SIGNAL-koodista poistettu

Andrews Fig. 4.13:
A readers / writers solution using passing the baton.

```

process Writer[j = 1 to N] {
  while (true) {
    # (await (nr==0 and nw==0) nw = nw+1;)
    P(e);
    if (nr > 0 or nw > 0)
      { dw = dw+1; V(e); P(w); }
    nw = nw+1;
    V(e);
    write the database;
    # (nw = nw-1;)
    P(e);
    nw = nw-1;
    if (dr > 0) { dr = dr-1; V(r); }
    elseif (dw > 0) { dw = dw-1; V(w); }
    else V(e);
  }
}
    
```

☛ **SIGNAL - vuoron antaminen: Kirjoittajat ensin!**

☛ **Reader:** uusi lukija odottamaan, jos kirjoittaja odottamassa (rivi 5)

```

if (nw>0 or dw>0) # DELAY
  { dr=dr+1; V(e); P(r); }
    
```

☛ **Writer:** herätä lukija vain, jos kirjoittajia ei odottamassa (rivi 13)

```

if (dw>0) { # SIGNAL
  dw = dw-1; V(w); # herätä kirjoittaja
}
elseif (dr>0) { # herätä lukija
  dr = dr-1; V(r);
}
else V(e); # herätä uusi
    
```

Resurssien hallinta ja vuoronantaminen

Resurssien hallinta

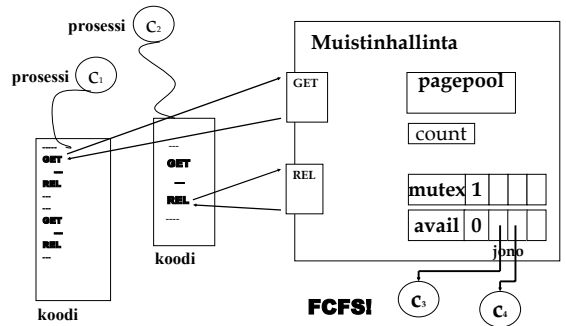
- **Manageri**
 - Objektit: varaus ja vapautus
 - Vuorot: kuka odottajista saa jatkaa?
- **Sisäinen kirjanpito kustakin erillisestä resurssista** (private)
 - ominaisuudet (esim. muistiosoite, koko, ...)
 - vapaa / varattu
 - käyttäjä (esim. prosessin ID)
- **Rajapinta, API** (public)
 - pyydä(parametrit)
 - vapauta(parametrit)

Operaatioiden raaka runko

- **pyydä(parametrit)**
 - ◀ **await** (pyyntöön voi suostua) anna resurssi, merkitse varatuksi ▶
- **vapauta(parametrit)**
 - ◀ palauta resurssi kirjanpitoon ▶
- **Vrt. entry protocol, exit protocol**

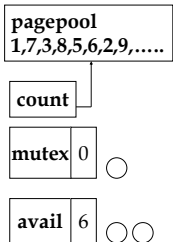
Muistinhallinta (3)

pyynnöt sivu kerrallaan


```

int count=MAX;
sem mutex=1, avail=MAX;
function GET(): returns addr {
    P(avail); // await
    P(mutex); // anna, merkitse
    get = pagepool[count];
    count = count-1;
    V(mutex);
}
procedure REL(addr freepage) {
    P(mutex); // palauta
    count = count+1;
    pagepool[count] = freepage;
    V(mutex);
    V(avail); // pyyntöön voi suostua
}
    
```


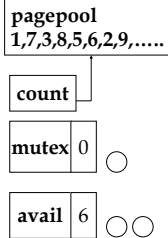
Toimivatko rutiinit oikein

- Poissulkeminen?
- Ei lukkiutumista (deadlock/livelock)?
- Ei tarpeettomia viipeitä?
- Lopulta onnistaa?

VÄÄRINI

```
int count=MAX;
sem mutex=1, avail=MAX;
function GET(): returns addr {
  P(mutex);
  P(avail);
  get = pagepool[count];
  count = count-1;
  V(mutex);
}
```

```
procedure REL(addr freepage) {
  P(mutex);
  count = count+1;
  pagepool[count] = freepage;
  V(avail);
  V(mutex);
}
```


Resurssien hallinta, Yleinen ratkaisu

pyydä(parametrit)

P(mutex); # poissulkeminen
if (pyyntöön ei voi suostua) DELAY; # odota semaforissa
anna resurssi;
SIGNAL;

vapauta(parametrit)

P(mutex);
palauta resurssi;
SIGNAL;

DELAY ~

• V(mutex), P(odotussemafori)

SIGNAL ~

• V(odotussemafori) else V(mutex)

DELAY:

Älä jätä prosessia
Blocked-tilaan
tärkeä semafori kiinni!

SIGNAL:

Herätä odottaja,
jätä kriittinen alue kiinni
(baton passing).

Palvelujärjestys

Semaforin jonot aina FCFS

- Ongelma? Jäljellä 10 sivutilaa, eka haluaa 12, toka 5!

Voiko semaforiin liittää prioriteetin?

- Jonotusjärjestys?

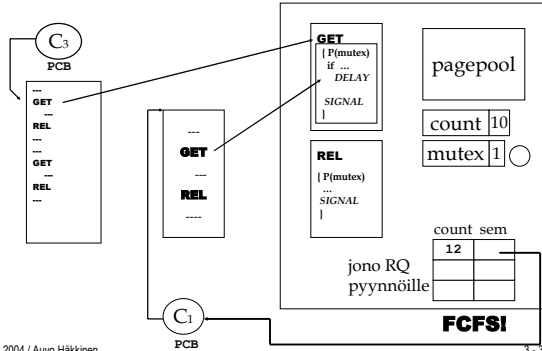
Montako erilaista? Dynaaminen vuorottelu?

Ratkaisu: yksityiset semaforit + oma jono

- Kullekin prosessille oma semafori, jossa odottaa yksin
- Vuoron antamiseen käytettävä tietorakenne (jono) erikseen
 - alkiossa semafori ja kenties muuta tietoa
- Vuorottaja valitsee sopivan prosessin vuorojonosta, ja päästää liikkeelle semaforissa odottavan asiakkaan

Muistinhallinta (4)

pyynnöt useita sivuja kerralla


```
procedure GET (nbr_of_units) {
```

```
  P(mutex);
  if (request can not be satisfied) { # DELAY
    RQ[tail].count = nbr_of_units;
    V(mutex);
    P(RQ[tail].sem);
  }
  take nbr_of_units for this process;
  if (! empty(RQ) and RQ[i].count < count)
    V(RQ[i].sem); # SIGNAL
  else
    V(mutex);
}
```

```
procedure REL (list_of_units) {
  P(mutex);
  return units into pagepool;
  if (! empty(RQ) and RQ[i].count < count)
    V(RQ[i].sem); # SIGNAL
  else
    V(mutex);
}
```

SJN: Lyhyin työ seuraavaksi

request(time,id):

P(e);
if (!free) DELAY;
free = false;
SIGNAL;

release():

P(e);
free = true;
SIGNAL;

DELAY:

- **Odottajan ID ja TIME** (suoritus aika) suoritusajan mukaan järjestettyyn jonoon (**PAIRS**) oikeaan kohtaan
- **V(e)** eli vapauta kriittinen alue
- jää odottamaan vuoroasi $P(b[ID])$
 - Tässä tarvitaan **kullekin oma semafori**, jotta pystytään 'herättämään' oikea prosessi: $b[n] = ([n] 0)$
 - **PAIRS-jono määrää järjestyksen**: herätetään aina jonon ensimmäinen prosessi

SIGNAL:

Request-vaihe

- vapauta kriittinen alue **V(e)** eli päästä joku uusi Request-vaiheeseen

Release-vaiheen lopussa

- Jos jonossa odottajia, niin ota jonon ensimmäisen alkio pari (**time, ID**) ja herätä prosessi ID: **V(b[ID])**;
- muuten **V(e)**

```
bool free = true;
sem e = 1, b[n] = ([n] 0); # for entry and delay
typedef Pairs = set of (int, int);
Pairs pairs = ∅;
## S/N: pairs is an ordered set ^ free ⇒ (pairs == ∅)
request(time, id):
  P(e);
  if (!free) {
    insert (time, id) in pairs;
    V(e); # release entry lock
    P(b[id]); # wait to be awakened
  }
  free = false;
  V(e); # optimized since free is false here
release():
  P(e);
  free = true;
  if (P != ∅) {
    remove first pair (time, id) from pairs;
    V(b[id]); # pass baton to process id
  }
  else V(e);
```

Andrews Fig. 4.14:
Shortest job next allocation using semaphores.

Entä, jos resursseja enemmän kuin 1 yksikkö?

- **amount** = montako yksikköä prosessi tarvitsee tai palauttaa
- **avail** = montako yksikköä on vapaana (~free)
- **request:**
 - testattava, onko vapaana tarvittu määrä yksiköitä $amount \leq avail$. Jos on, niin varataan, muuten talletetaan myös **amount**
 - myös tässä voidaan vapauttaa odottavia prosesseja, jos vapaita resursseja on tarpeeksi
- **release:**
 - vapautetaan jonosta ensimmäinen prosessi, jonka tarpeet pystytään tyydyttämään

POSIX-kirjasto, pthread

Kurssi: Verkkosovellusten toteuttaminen

include <pthread.h>

- pthread_mutex_init(), _lock(), _trylock(), _unlock(), _destroy() _mutexattr_*, ...
- pthread_rwlock_init(), _rwlock_rdlock(), _rwlock_tryrdlock(), _rwlock_wrlock(), _rwlock_trywrlock(), _rwlock_unlock(), _rwlock_destroy(), _rwlockattr_*, ...

include <semaphore.h>

- sem_init(), sem_wait(), sem_trywait(), sem_post(), sem_getvalue(), sem_destroy(), ...

Java

Kurssi: Ohjelmointitekniikka (Java)

↔ Lue man- / opastussivut

↔ Andrews ch 4.6, 5.5

ei semaforeja

- **synchronized objects** ↔ **oma toteutus?**

Kertauskysymyksiä?